

Geloof en vruchtbaarheid

Zeventig jaar geleden hadden katholieken vruchtbaarder huwelijken dan protestanten. In de loop der jaren zijn deze verschillen in huwelijksvruchtbaarheid afgenomen. Van de jongste generaties zijn protestante vrouwen zelfs vruchtbaarder dan katholieke.

In 1937 publiceerde het CBS een onderzoek naar de invloed van de godsdienstige overtuiging op de geboortefrequentie, een factor waaraan, zo schreef het Bureau, een grote invloed moest worden toegekend. De CBS-zegslieden waarschuwden er daarbij overigens onmiddellijk voor om niet te snel te generaliseren. Er waren immers meer invloeden op de huwelijksvruchtbaarheid werkzaam dan alleen de geloofsovertuiging, zoals leeftijdsopbouw van gehuwde vrouwen, sociale positie, beroep, woonplaats (stad of platteland) en huwelijksleeftijd.

De tabellen lieten niettemin een aantal opvallende patronen zien. Zo bedroeg de vruchtbaarheid in 1935 onder katholieken 209 wettig geboren per duizend gehuwde vrouwen van 15–49 jaar, een cijfer dat veel hoger was dan dat onder protestanten (133 per duizend) en onkerkelijken (69 per duizend). Tegelijkertijd bestonden er grote provinciale verschillen in huwelijksvruchtbaarheid naar gezindte. In Drenthe waren de huwelijken van katholieken, protestanten en onkerkelijken het vruchtbaarst (*grafiek 1*). Het minst vruchtbaar waren katholieke huwelijken in Zeeland (158 per duizend), protestantse huwelijken in Limburg (100 per duizend, overigens met kleine aantallen) en onkerkelijke huwelijken in Zuid-Holland (48 per duizend).

Vergeleken met 1910 was de vruchtbaarheid onder alle gezindten in 1935 fors gedaald. Deze daling was het grootst geweest onder protestanten en het kleinst onder onkerkelijken. Wijzigingen in de leeftijdsopbouw van de ge-

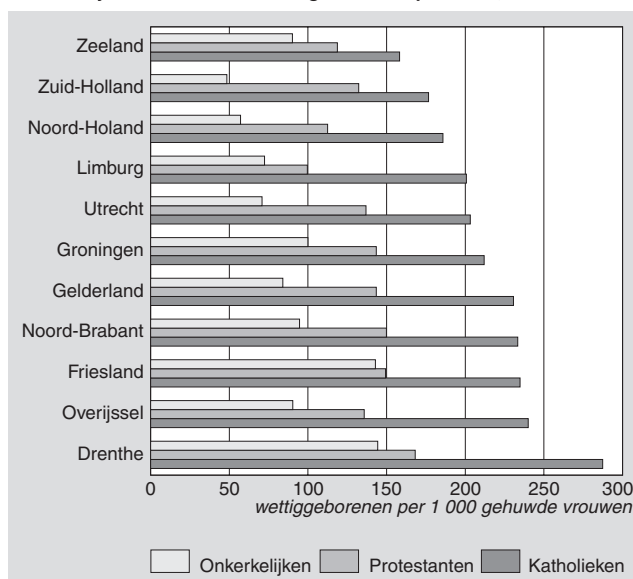
huwde vrouwen was één van de redenen, bleek uit Volkstellersgegevens. Vergeleken met 1910 was het aandeel vrouwen in de meest vruchtbare leeftijd (20–29 jaar) in 1935 onder protestantse vrouwen iets gedaald, en onder de katholieken juist (sterk) toegenomen. De forse daling van de huwelijksvruchtbaarheid onder katholieken kwam dus tot stand *ondanks* een toename van het aantal gehuwde vrouwen in de meest vruchtbare leeftijden.

Het meest gedaald was de vruchtbaarheid van katholieke huwelijken in Limburg. Ten opzichte van 1910 bedroeg die daling 120 geboorten per duizend gehuwde vrouwen; het gemiddelde voor Nederland was 85 geboorten. Onder protestanten was de daling eveneens het grootst in Limburg (112 per duizend; zie ook de rubriek 'Bevolking in kaart').

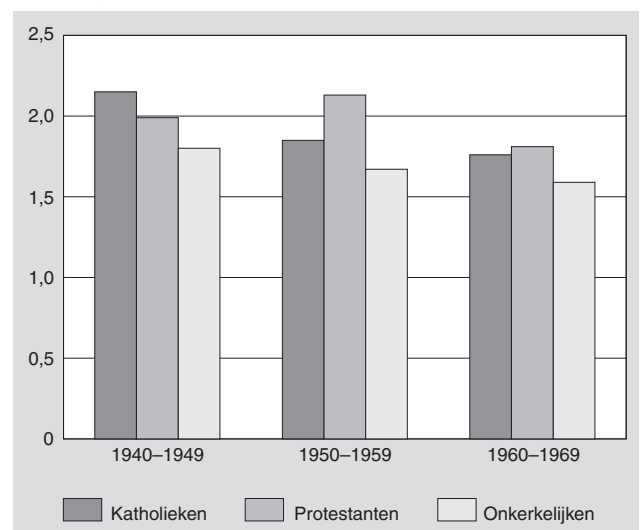
Verschillen in kindertal naar geloofsovertuiging bestaan vandaag nog steeds, al zijn de verschillen naar geloofsrichting niet zo groot meer. Het uiteindelijk kindertal van vrouwen die in de periode 1940–1949 zijn geboren ligt op gemiddeld 2,15 (katholieken), 1,99 (protestanten) en 1,80 (onkerkelijken). Katholieke vrouwen van deze generatie kregen nog de meeste kinderen. Voor de jongere generaties liggen de niveaus en de onderlinge verhoudingen anders. Van de vrouwen die in 2003 tussen de 44 en 53 jaar oud waren, kregen de protestanten de meeste kinderen (2,13). Zij waren inmiddels dus vruchtbaarder dan katholieke vrouwen (1,85 kinderen) en vrouwen die niet tot een kerkelijke gezindte behoren (1,67 kinderen; *grafiek 2*).

CBS, 1937, Overzicht omtrent de in 1935 wettig en onwettig levend geboren naar de kerkelijke gezindten der ouders, gevolgd door een overzicht van de kerkelijk gezindten der geboren naar die der ouders. Mededeeling no. 4, CBS (Afdeling Bevolkingsstatistiek), 's-Gravenhage. Cijfers over 2003 zijn ontleend aan het *Onderzoek Gezinsvorming 2003* van het CBS.

1. Huwelijksvruchtbaarheid naar gezindte en provincie, 1935

2. Gemiddeld uiteindelijk kindertal naar gezindte en geboorteperiode vrouw, 2003

Bron: Onderzoek Gezinsvorming 2003, CBS.